

ב"ה

פרשת חוקת

וטבל במים איש טהור
במדבר יט, יח.

טבילה במקוה

מובא בשולחן ערוך בהלכות שבת^[11]: "מצוה לרחוץ פניו ורגליו בחמין בערב שבת", מצות הרחיצה לכתחילה היא בנוגע לכל הגוף, אבל אם אי אפשר לו, ירחץ על כל פנים ידיו ורגליו^[12].

[ואף על פי ש"אין רחיצה זו חובה גמורה", ולכן מי "שאינו מקיימה אינו נענש עליה" – הרי "המקיימה מקבל עליה שכר"^[13]].

וכתב במחצית השקל: "ובענין הרחיצה כתב בספר תוספת-שבת וזה לשונו: איתא בערבי פסחים^[14] שלא ינעול מנעליו בעוד שרגליו לחות ממי הרחיצה, שהיא סכנה לעורת דעינא. והעולם אין מקפידים בכך, ושומר פתאים ה', עד כאן לשונו".

והנה, כל מי שילך למקוה מחר בבוקר - יוכל להתבונן ולראות אם מקפידים לנגב היטב את הרגלים [לא רק את שטח כף הרגל שאפשר לנגבו בנקל, אלא גם את אצבעות הרגלים, ובין האצבעות כו', שכל זה דורש טירחא יתירה], או שלא מקפידים בכך. והמדובר - אודות יהודים שטובלים במקוה בכל שבת, או בכל יום, כלומר, יהודים שמשדלים להקפיד על כל עניני התורה ומצוותיה...

ובדידי הוה עובדא: הייתי פעם במקוה ביחד עם רבנים וכיוצא בזה, ולא ראיתי שיזהרו בזה! [ובזה לא שייך לומר "לא ראינו אינה ראייה" - מכיון שמדובר כאן אודות דבר הרגיל, ובדבר הרגיל – לא ראינו היא ראייה והוכחה].

וכאמור - כל אחד יודע כיצד הוא מתנהג בענין זה. וכוונתי בזה לרמז שגם אני בעצמי איני נזהר בענין זה!
ו...מדובר אודות "תמימים", משפיעים ורבנים וכיוצא בזה - הרי לא יתכן שאף אחד מהם אינו זוכר גמרא
מפורשת במסכת פסחים!... ואף על פי כן, בפועל ממש אין מקפידים בזה!

...ויש להוסיף בזה עוד ענין: איתא בפרי עץ חיים בשם האריז"ל שכשהיה עולה מן הטבילה בערב שבת לא
היה מנגב עצמו במטפחת, ואמר כי מימי שבת ראוי שישאוב אותם הגוף.

והנה, מכיון שאינו מחלק שם בין הרגלים לשאר הגוף, משמע (לכאורה) שענין זה (שהגוף ישאב את מי
הטבילה דערב שבת) אמור גם ביחס לרגלים. ואם כן, כיצד יתאים הדבר עם המבואר בגמרא אודות הזהירות
שלא ללבוש מנעלים על גבי רגלים לחות?

ואפשר לבאר זאת (בדוחק על כל פנים) בשני אופנים: (א) העילוי דשאיבת מי שבת (קדושת שבת) גובר
ומכריע את הזהירות הנזכרת לעיל [ובזה גופא - יש לומר בשני אופנים: (1) כדאי להסתכן בשביל עילוי זה,
(2) "שומר מצוה לא ידע דבר רע"]. (ב) בפרי עץ חיים אין צורך להבהיר שצריכים להזהר בניגוב הרגלים,
מכיון שענין זה מעצמו מובן (על פי סוגיית הגמרא), ולכן, מה שכתוב שהאריז"ל לא היה מנגב עצמו
במטפחת - קאי על כל הגוף, מלבד הרגלים.

ועל כל פנים - בנוגע לענינו: נוסף על האמור לעיל שאין העולם מקפידים בכך ושומר פתאים ה', ולכן אין
כל חשש בדבר ויכולים להתנהג כן מלכתחילה - ישנו בזה העילוי דשאיבת מי שבת! ומזה מובן גם בנוגע
לטבילה במקוה בשאר ימי החול (לא רק בערב שבת) - שישנו בזה העילוי דשאיבת מי מקוה (סתם), אף
שאינם מי שבת.

...מענין לענין - בנוגע להמוזכר לעיל מה שכתוב בפרי עץ חיים שהאריז"ל לא היה מנגב את עצמו במטפחת
לאחרי הטבילה בערב שבת (כדי שהגוף ישאב ממי שבת) - לא ראיתי נזהרים בזה כאשר הולכים לטבול
בערב שבת, וכן בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים.

לכאורה, ישנו לימוד זכות על ענין זה - מהנהגת הכהן הגדול בעבודת יום הכיפורים: "ירד טבל עלה
ונסתפג"^[15] - כפי שאומר כל אחד ב"סדר עבודה" דתפלת יום הכיפורים. אבל באמת אי אפשר לומר כן, כי:
אצל הכהן הגדול ישנו דין מיוחד שלא יהיה שום דבר חוצץ בין בשרו לבגדיו^[16], ולכן היה צריך לנגב את גופו
לאחרי הטבילה, כדי שהמים לא יהיו חוצצין בין בשרו לבגדיו^[17], מה שאין כן כאשר מדובר אודות טבילת כל
אחד ואחד מישראל בערב שבת, שלא שייך בזה טעם הנזכר לעיל. וכפי שכבר עמדו על זה באחרונים^[18].

אבל אף על פי כן, לא ראיתי נזהרים בזה. ואדרבה: מכמה וכמה טעמים מדויקים לנגב את הגוף לאחר הטבילה, ולכל לראש - מצד ענין של "דרך ארץ", מכיון שלבישת הבגדים על גבי גוף לח פוגעת ב"נפש היפה" שבסביבתו כו'.

וכדמוכח גם ממה שמצינו בכמה מקומות ש"חלוק" (בגד הסמוך לגופו) קולט את הזיעה, ולא מצינו בשום מקום ש"חלוק" קולט את המים (כאשר יוצא מן הטבילה)! וטעם הדבר - בפשטות: מכיון שלבישת החלוק היא לאחר שמנגב את גופו ממי הטבילה. והעיקר - "מעשה רב" שמנגבים את הגוף לאחר הטבילה.

ואלו שרוצים לדייק ולהתנהג על פי מה שכתוב בכתבי האריז"ל - משאירים חלק מסויים בגוף שאין מנגבים אותו כדי שישאב מי שבת, ועל ידי חלק זה מתפשטת קדושת מי שבת בכל הגוף.

קטע משיחת יום א' דר"ח מרחשון, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ג ח"א ע' 382.

[\[1\]](#) שולחן ערוך אורח חיים ריש סימן ר"ס.

[\[2\]](#) רמ"א ושולחן ערוך אדמו"ר הזקן שם.

[\[3\]](#) שולחן ערוך אדמו"ר הזקן שם.

[\[4\]](#) דף קי"א עמוד ב.

[\[5\]](#) יומא פרק ג משנה ו.

[\[6\]](#) רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק י הלכה ו.

[\[7\]](#) מ"מ הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה ב.

[\[8\]](#) לקוטי מהרי"ח שם.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה